Neuvotteleva virkamies Jussi Laanikari
Neuvotteleva virkamies Sami Niemi

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNALLE

ASIA: KAA 3/2020 vp – EK 42/2022 vp ja KAA 4/2020 vp – EK 41/2022 vp Tilannekatsaus valkoposkihanhista ja susista

Valkoposkihanhi

Kansalaisaloite valkoposkihanhen metsästyksen salliminen (KAA 3/2020 vp).

Eduskunta hylätessään kansalaisaloitteeseen KAA3/2020 sisältyvän ehdotuksen hyväksyi 14.10.2022 seuraavat lausumat (KAA 3/2020 vp — EK 42/2022 vp):
1. Eduskunta edellyttää, että hallitus vaikuttaa aktiivisesti komissioon ja EU:n jäsenvaltioihin, jotta Bernin sopimusta muutetaan ja sen myötä valkoposkihanhi siirretään lintudirektiivin liitteeseen II.

2. Eduskunta edellyttää, että lintudirektiivin 9 artiklassa säädettyjä poikkeusmahdollisuuksia hyödynnetään ja lintujen karkottaminen ampumalla sallitaan myös keväällä pesintärauha huomioiden.

3. Eduskunta edellyttää, että poikkeusluvalla ammuttujen valkoposkihanhien hyödyntäminen sallitaan ja että hallitus valmistelee esityksen luonnonsuojelulain muuttamisesta siten, että lintudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen poikkeuksen perusteella mahdollistetaan poikkeusluvalla tapetun valkoposkihanhen haltuunotto ja asiallinen hyötykäyttö.

4. Eduskunta edellyttää, että valkoposkihanhia koskevat poikkeuslupa-asiat siirretään Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja samalla lupamenettelyä sujuvoitetaan.

Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoi 11.9.2024 hallituksen vuosikertomuksesta 2023 antamassa lausunnossaan MmVL 14/2024vp-K2/2024, että valkoposkihanhia koskevat lausumat ovat edelleen tarpeellisia ja ne tulee säilyttää.

Tilannekatsaus lausumien osalta

1. Kuluneen vuoden aikana maa- ja metsätalousministeri Essayah ja ympäristöministeri Multala ovat tavanneet komissaari Roswallin useamman kerran asian tiimoilta, bilateraalineuvotteluja on

pidetty Ruotsin ja Alankomaiden maatalousministereiden kanssa. Asiasta on keskusteltu myös Itämeren maiden kesken ja komission virkamiesten sekä EU:n kalastuskomissaari Kadisin kanssa. Kokouksia/seminaareja asian liittyen on luvassa jo syyskuussa.

2. Lintudirektiivin poikkeusmahdollisuuksia voidaan hyödyntää ainoastaan karkottamalla lintujen lisääntymisaikana äänettömin keinoin (mm. palkatut hanhipaimenet) ja ampuminen paukkupatruunoilla on mahdollista vain syksyisin. Kuoliaaksi ampumista ei oikeuskäytännössä enää sallita. Tilanne ei muutu kansallista lainsäädäntöä muuttamalla. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa aivan oikein lausunnossaan E-kirjeeseen (ennakkovaikuttaminen MmVL 11/2025 vp -E 11/2025 vp), että VN:n selvityksen ja asiantuntijakuulemisessa esiin tulleiden seikkojen perusteella on ilmeistä, että suomalaisessa oikeuskäytännössä omaksuttujen lintudirektiivin tulkintojen mukaan valkoposkihanhen ja merimetson kuoliaaksi ampuminen ei ole mahdollista lintudirektiivin 9 artiklan mukaista poikkeuslupajärjestelmää hyödyntämällä. Vasta liitesiirron myötä lajit muuttuvat metsästyslain piiriin kuuluvaksi metsästettäväksi lajiksi, jolloin kannan säätely syksyisin tulee mahdolliseksi.

3. Valmistellessaan luonnonsuojelulakia ympäristöministeriö ei sisällyttänyt lakiesitykseen (HE 76/2022) kaikkia lintudirektiivin mahdollistamia poikkeusmahdollisuuksia, minkä vuoksi voimassa oleva luonnonsuojelulaki ei mahdollista ammuttujen valkoposkihanhien hyödyntämistä. Koska valkoposkihanhille ei ole myönnetty kuoliaaksi ampumiseen lupia sitten vuoden 2023, ei hyödyntämisen sallimiselle ole muodostunut tarvetta. Ympäristöministeriö ei ole muuttamassa luonnonsuojelulakia sallimaan hyödyntämistä ja katsoo, että hyödyntämisasia on ratkaistavissa siirtämällä lajit metsästyslain piiriin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että metsästyslain piiriin siirtäminen johtaisi ainoankaan yksilön kuoliaaksi ampumiseen, mutta hyödyntämismahdollisuus on lähtökohtaisesti automaatti metsästyslaissa, mutta selvyyden vuoksi on siitä hyvä olla maininta näiden kahden lajin osalta.

4. Poikkeuslupa-asiat ovat siirtymässä vuoden 2026 alusta uuteen valtakunnalliseen Lupa- ja valvontavirastoon, joten asia ei ole enää relevantti.

Tilannekatsaus

Maa- ja metsätalousministeriö julkaisee pian työryhmämietinnön valkoposkihanhen ja merimetson siirtämiseksi metsästyslain piiriin. Esitykseen sisältyy useita eriäviä mielipiteitä. Esitysluonnoksessa ehdotetaan metsästyslakia ja luonnonsuojelulakia muutettavaksi siten, että merimetso ja valkoposkihanhi olisivat edelleen luonnonsuojelulain perusteella rauhoitettuja, mutta lajien rauhoituksesta poikettaisiin metsästyslain perusteella. Valkoposkihanhien vahinkojen korvaaminen ja vahinkojen estämisen rahoitus säilyisi siten ympäristöhallinnolla. Rauhoituksesta voitaisiin poiketa metsästyslain 41 b §:n mukaisessa menettelyssä Suomen riistakeskuksen luvalla sekä rajatuissa tilanteissa myös ilmoitusmenettelyllä. Samalla mahdollistettaisiin poikkeusluvalla tai ilmoitusmenettelyssä saaliiksi saadun valkoposkihanhen ja merimetson hallussapito ja hyödyntäminen, lukuun ottamatta kaupallista hyödyntämistä.

Esitysluonnos laeiksi metsästyslain 41 b §:n ja luonnonsuojelulain 83 §:n muuttamisesta lähetetään luovuttamisen jälkeen lausunnolle.

Susi

Kansalaisaloite suden kannanhoidollisen metsästyksen aloittaminen (KAA 4/2020).

Eduskunta hyväksyi kansalaisaloitteen käsittelyn yhteydessä seuraavat lausumat:

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto vaikuttaa Euroopan unioniin siten, että susi siirretään koko Suomen osalta luontodirektiivin liitteestä IV liitteeseen V.

2. Eduskunta edellyttää, että suotuisan suojelutason viitearvo ei voi perustua pelkästään genetiikkaan, vaan kokonaiskestävyyden kannalta on otettava huomioon turvallisuus, sosiaaliset ja taloudelliset seikat sekä koiran avulla tapahtuvan metsästyksen kulttuurin säilyminen.

3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee esityksen metsästyslain 41 a §:n muuttamisesta siten, että se annetaan eduskunnalle viimeistään marraskuussa 2022.

4. Eduskunta edellyttää, että kannanhoidollista metsästystä koskevat luvat myönnetään niin hyvissä ajoin, että ne ovat mahdollinen muutoksenhaku huomioon ottaen käytettävissä metsästysaikana ja että vahinkoperusteisten poikkeuslupien myöntämistä sujuvoitetaan ja niitä koskevat valitukset käsitellään kiireellisinä.

5. Eduskunta edellyttää, että maa- ja metsätalousministeriö seuraa kuluvana syksynä alkavalla metsästyskaudella rikoslain 4 luvun 5 §:n säännösten toimivuutta suhteessa uhkaa tai vaaraa aiheuttavan suden poistamiseen sekä selkiyttää pakkotilasääntelyn soveltamista kansalaisille suunnatuin ohjein ja neuvoin. Näitä toimenpiteitä koskeva selvitys tulee esittää eduskunnalle 28.2.2023 mennessä.

Tilannekatsaus lausumien osalta

1. Suomen hallitus ministeri Essayahin ja ministeri Mykkäsen osalta vaikuttivat aktiivisesti komission aloitteen suden liitteen muuttamisesta liitteestä IV liitteeseen V. Tämä oli ensiarvoisen tärkeätä, jotta komission aloitteen taakse saatiin tarvittava enemmistö. Suden liite koko EU:n alueella on nyt muuttunut liitteestä IV liitteeseen V.

Liitteen muutoksen johdosta tehtävät muutokset metsästyslakiin ja metsästysasetukseen ovat käynnissä ja asiaa koskeva HE on tarkoitus laittaa lausunnolle syyskuun aikana.

2. Ympäristöministeriön johdolla on laadittu luontodirektiivin 17 artiklan mukaista lajien suotuisan suojelutason raporttia. Raportista on tarkoitus tiedottaa 12.9.

3. Ministeri Essayah asetti erillisen asiantuntijatyöryhmän, jonka pohjalta ministeriö ensin valmisteli tarvittavat muutokset valtioneuvoston asetukseen metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista (452/2013), jotta vahinkoperusteisten poikkeuslupien joustavoittamiseksi. Tämän jälkeen ministeriö valmisteli hallituksen esityksen metsästyslain muuttamisesta, jonka eduskunta hyväksyi 21.5.2025 (Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen metsästyslain 41 §:n muuttamisesta, HE 21/2025 vp; EV 53/2025 vp).

4. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että kohdassa 3 mainitun lainsäädäntömuutosten jälkeen kannanhoidollisen metsästyksen kannalta olennaisen metsästyksen päämäärän vahvistamisen jälkeen ministeriö mahdollisti karhun kannanhoidollisen metsästyksen uuden sääntelyn pohjalta. Riistakeskuksen poikkeusluvista kuitenkin valitettiin ja poikkeusluvat asetettiin täytäntöönpanokieltoon.

Koska laki vahvistettiin vasta toukokuussa, ei ministeriö pystynyt vielä kuluvana vuonna antamaan asetusta aiemmin. Kanta-arvion julkistamisen aikaistamista selvitetään LUKEn kanssa. Olennaista on kuitenkin huomata, että hallinto-oikeudet eivät ole vielä käsitelleet pääasiaa – eli poikkeuslupapäätösten oikeudellisuutta. Näiden ratkaisujen jälkeen voidaan analysoida tilanne uudestaan.

5. Selvitys on toimitettu valiokunnalle keväällä 2023.

Tilannekatsaus

Maa- ja metsätalousministeriössä on viimeistelty uutta hallituksen esitystä eduskunnan lausuman (EV 23/2025) mukaisesti. HE on tarkoitus laittaa lausunnolle syyskuussa. Hallituksen esityksessä on tarkoitus poistaa suden ympärivuotinen rauhoitus ja tehdä muut eduskunnan lausuman mukaiset täsmennykset metsästyslakiin. Samanaikaisesti on valmisteltu tarvittavia muutoksia metsästysasetukseen, joiden viimeistely lausuntokierrosta varten tehdään HE:n lausuntokierroksen aikana.

Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö on perustamassa valmisteluryhmän ja seurantaryhmän, joiden tehtävä on olla tukena sekä suden että ilveksen hoitosuunnitelmien tarvittavassa päivittämisessä.